

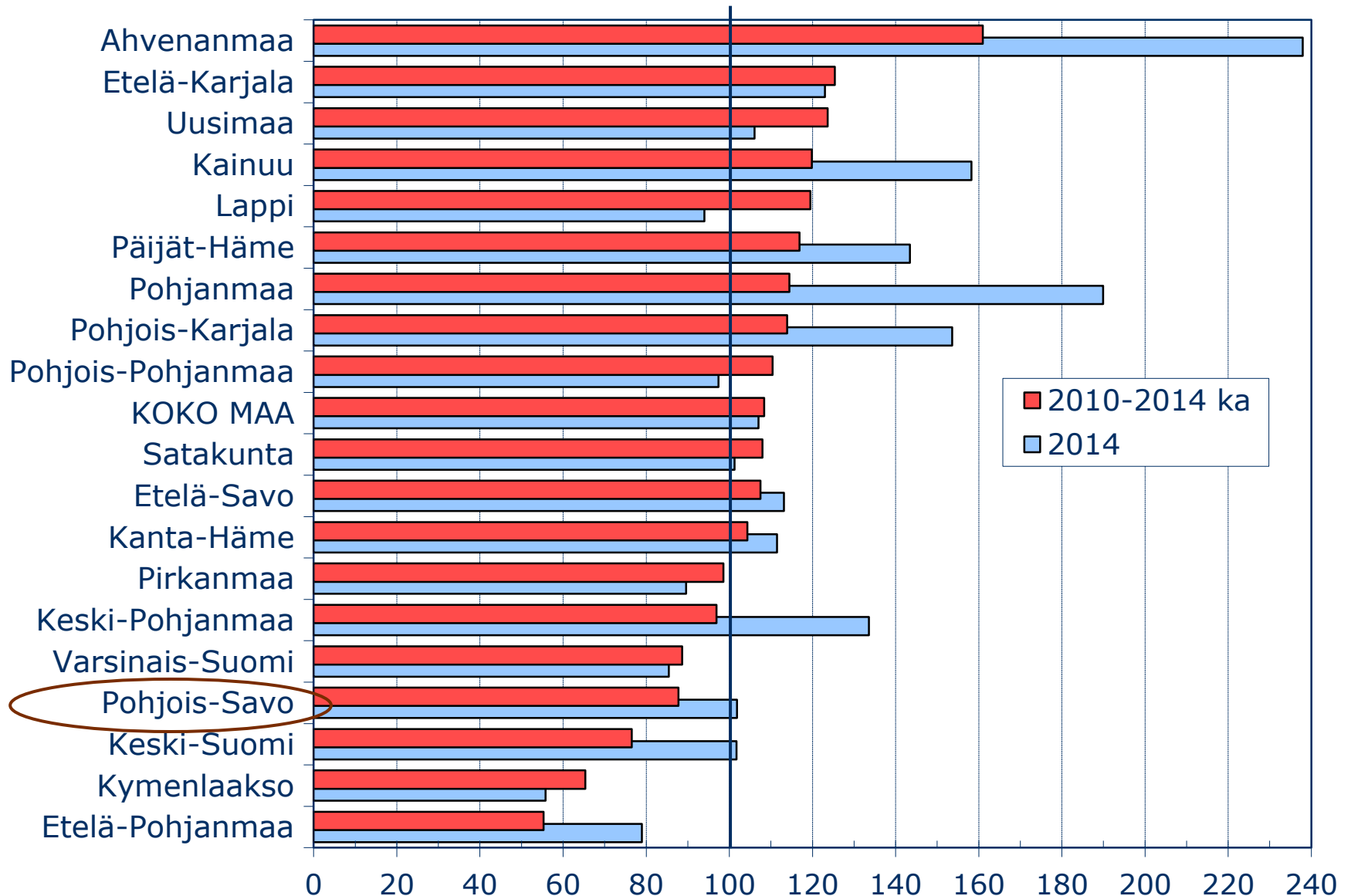
**Pohjois-Savon Liiton sekä Kuntaliiton
maakuntatilaisuus, Kuopio 5.10.2015**

Ajankohtaiskatsaus: talous, työllisyys, pakolaiset ja sote

Timo Kietäväinen
varatoimitusjohtaja

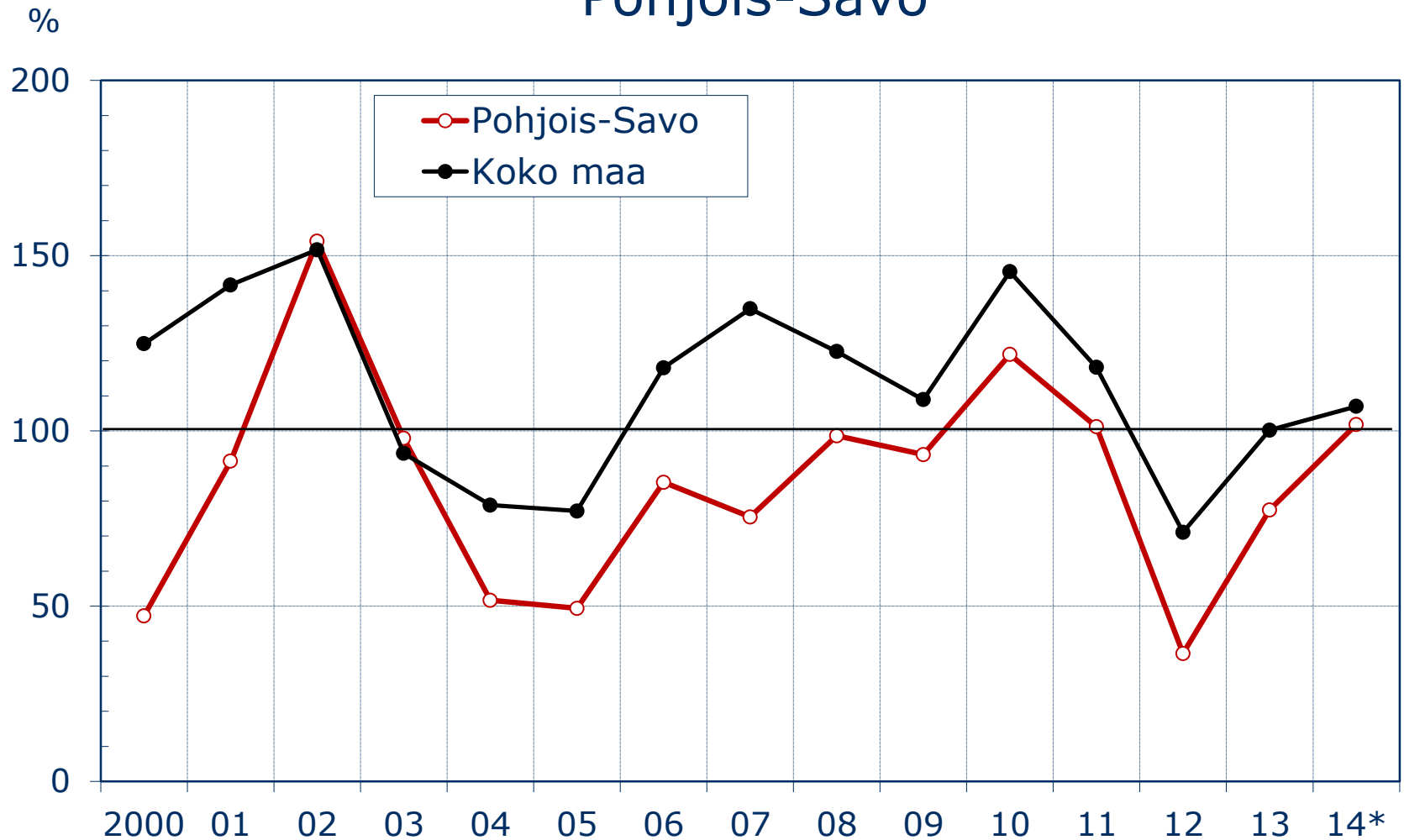

Kuntien vuosikate % poistoista maakunnittain vuonna 2014 sekä vuosien 2010–2014 keskiarvo

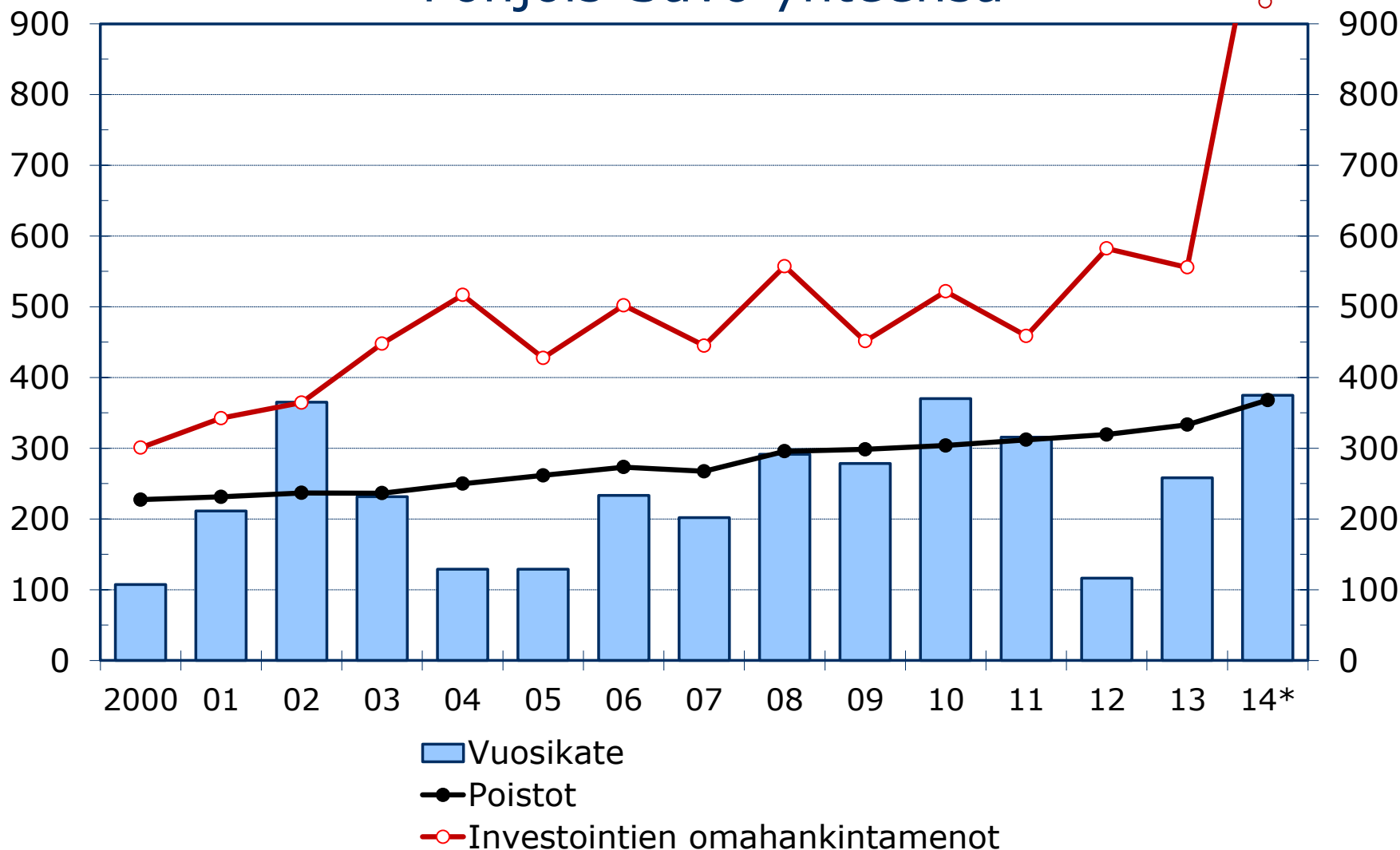
Kuntien vuosikate % poistoista 2000–2014

Pohjois-Savo

Lähde: Tilastokeskus

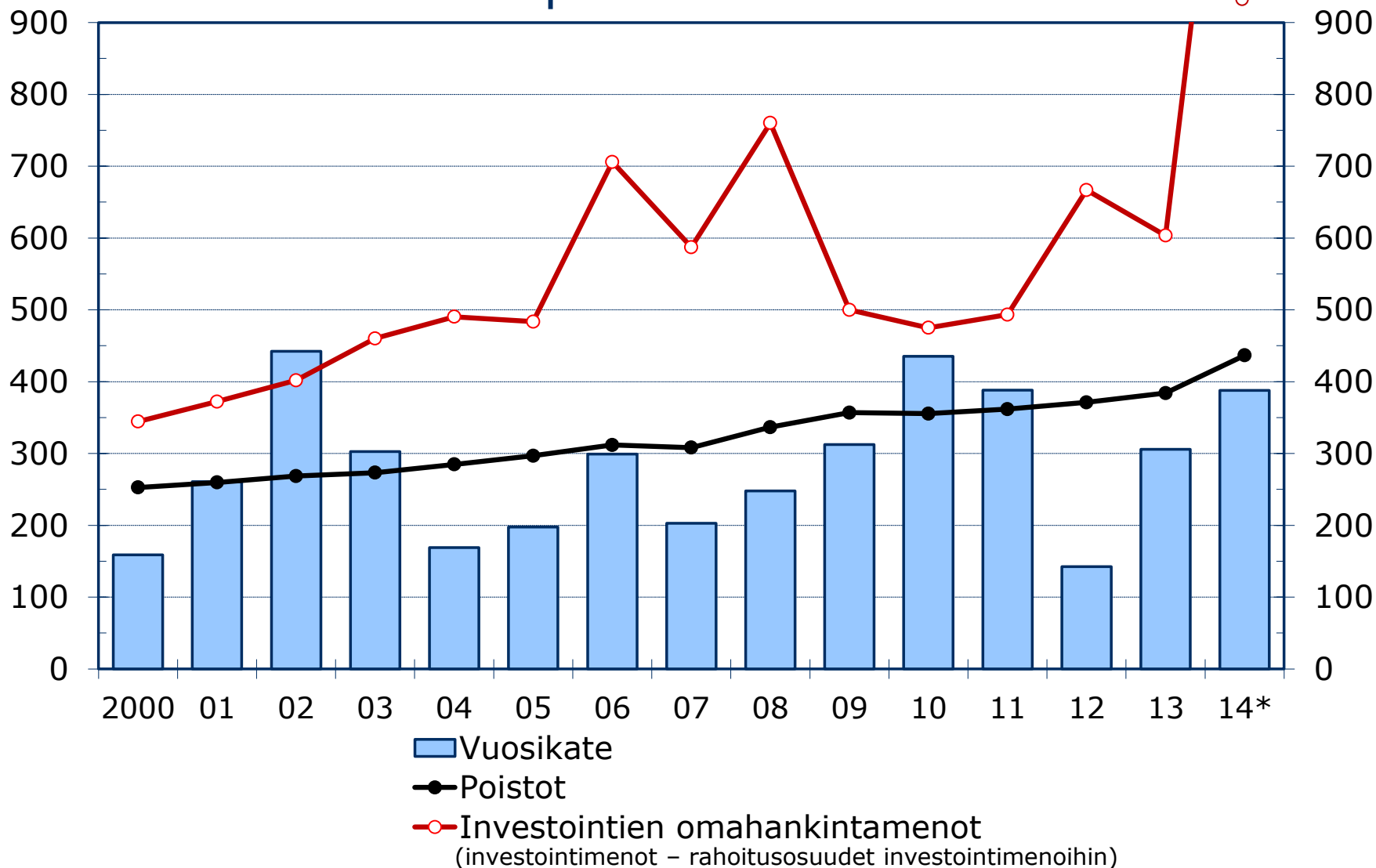
Kuntien vuosikate, poistot sekä investoinnit, €/as. Pohjois-Savo yhteensä

(investointimenot – rahoitusosuudet investointimenoihin)

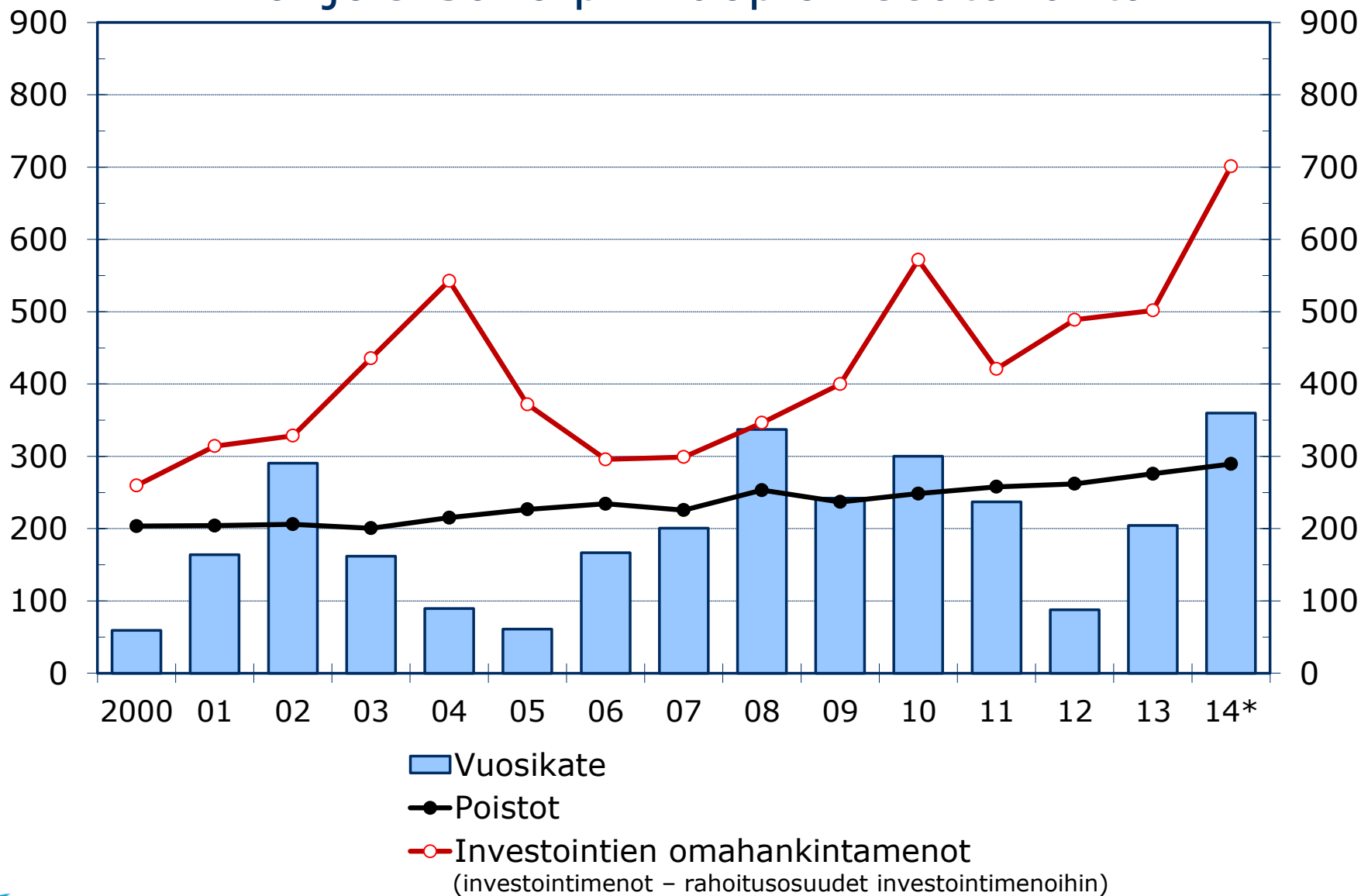
(Vuonna 2014 investointimenoja kasvatti kunnallisten liikelaitosten yhtiöittämisistä johtuva osakkeiden ja osuuksien hankinta)

Kuntien vuosikate, poistot sekä investoinnit, €/as. Kuopion seutukunta

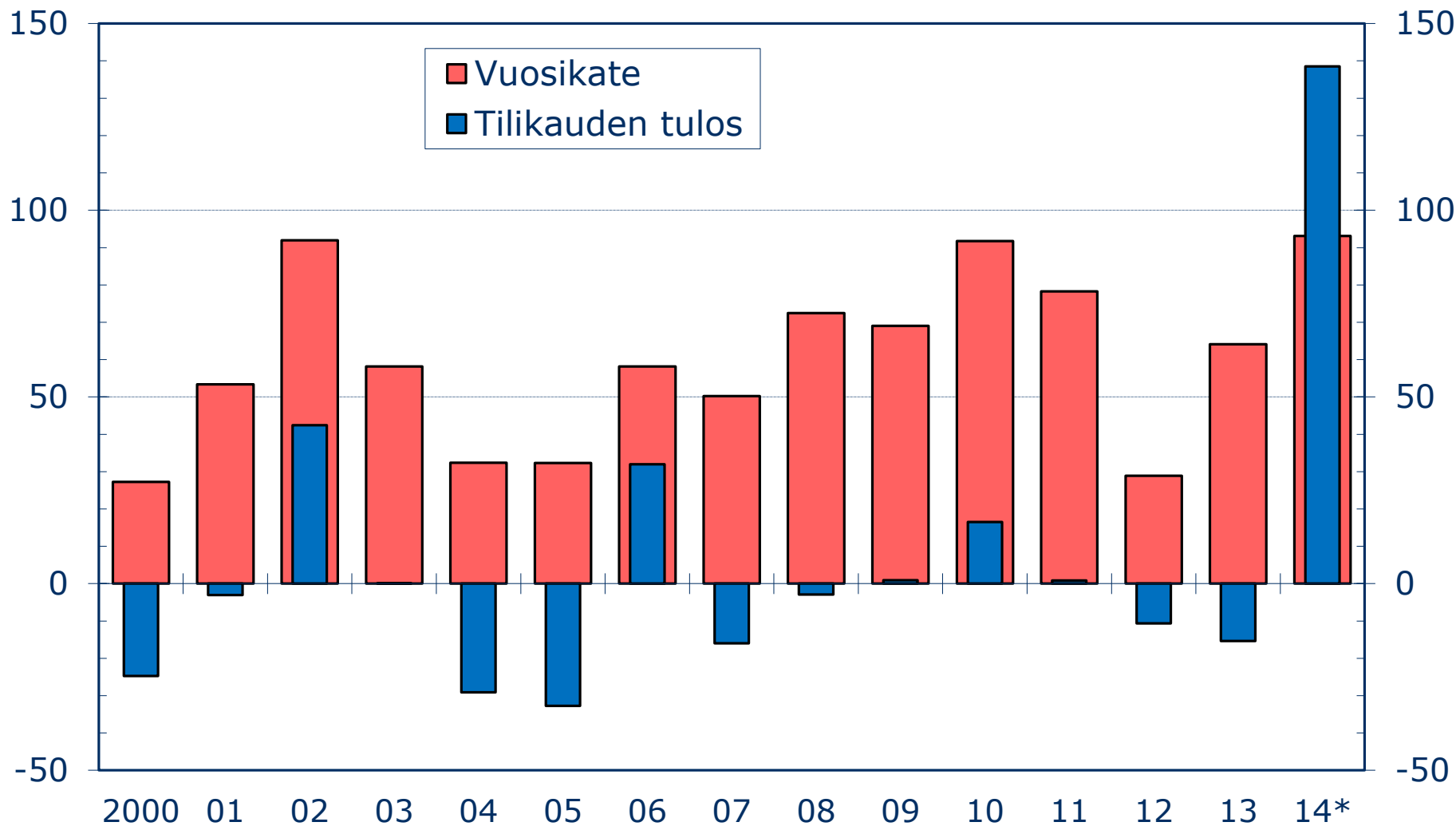

(Vuonna 2014 investointimenoja kasvatti kunnallisten liikelaitosten yhtiöittämisistä johtuva osakkeiden ja osuuksien hankinta)

Kuntien vuosikate, poistot sekä investoinnit, €/as. Pohjois-Savo pl. Kuopion seutukunta

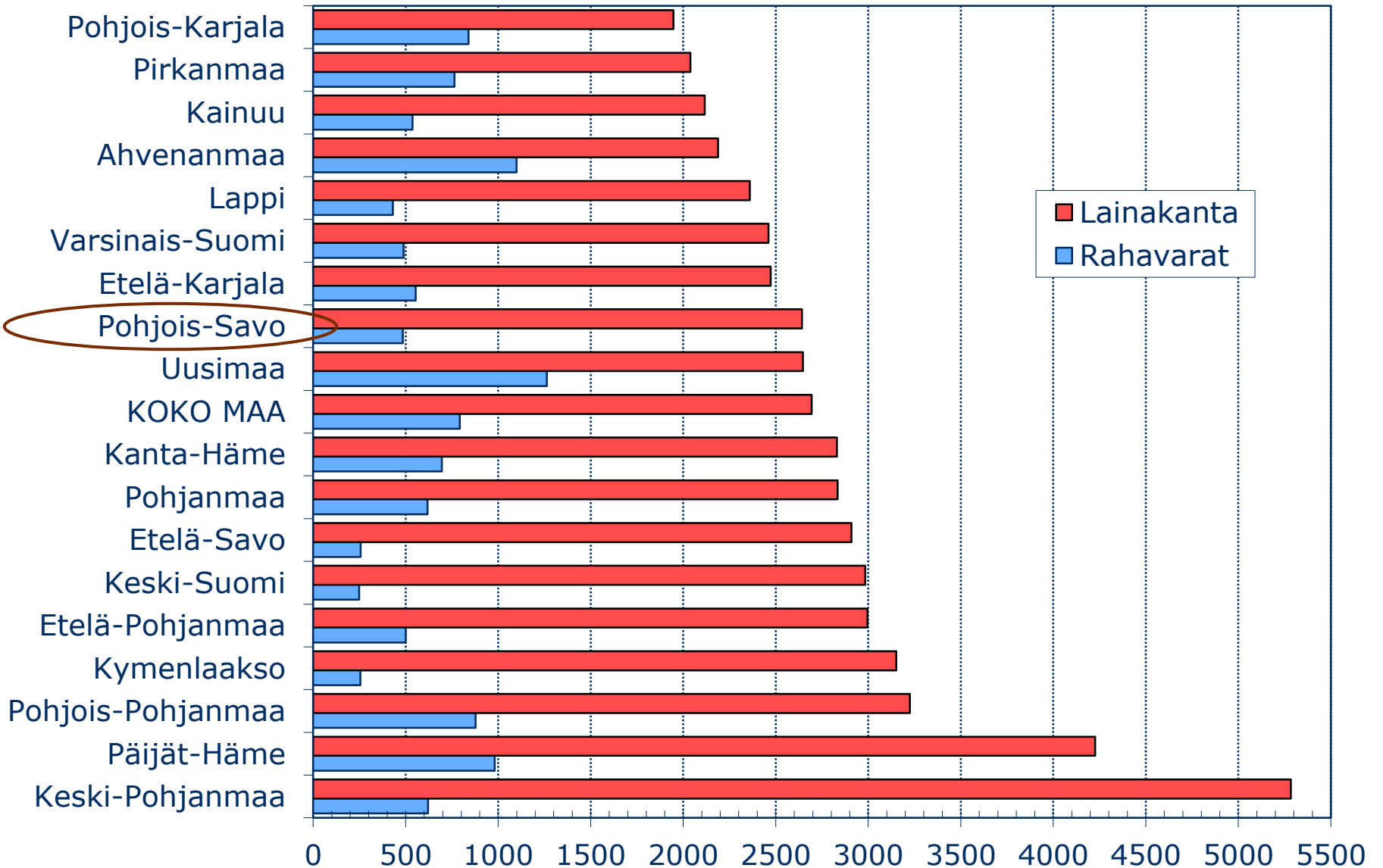
Pohjois-Savon kuntien vuosikate sekä tilikauden tulos vuosina 2000–2014, milj. €

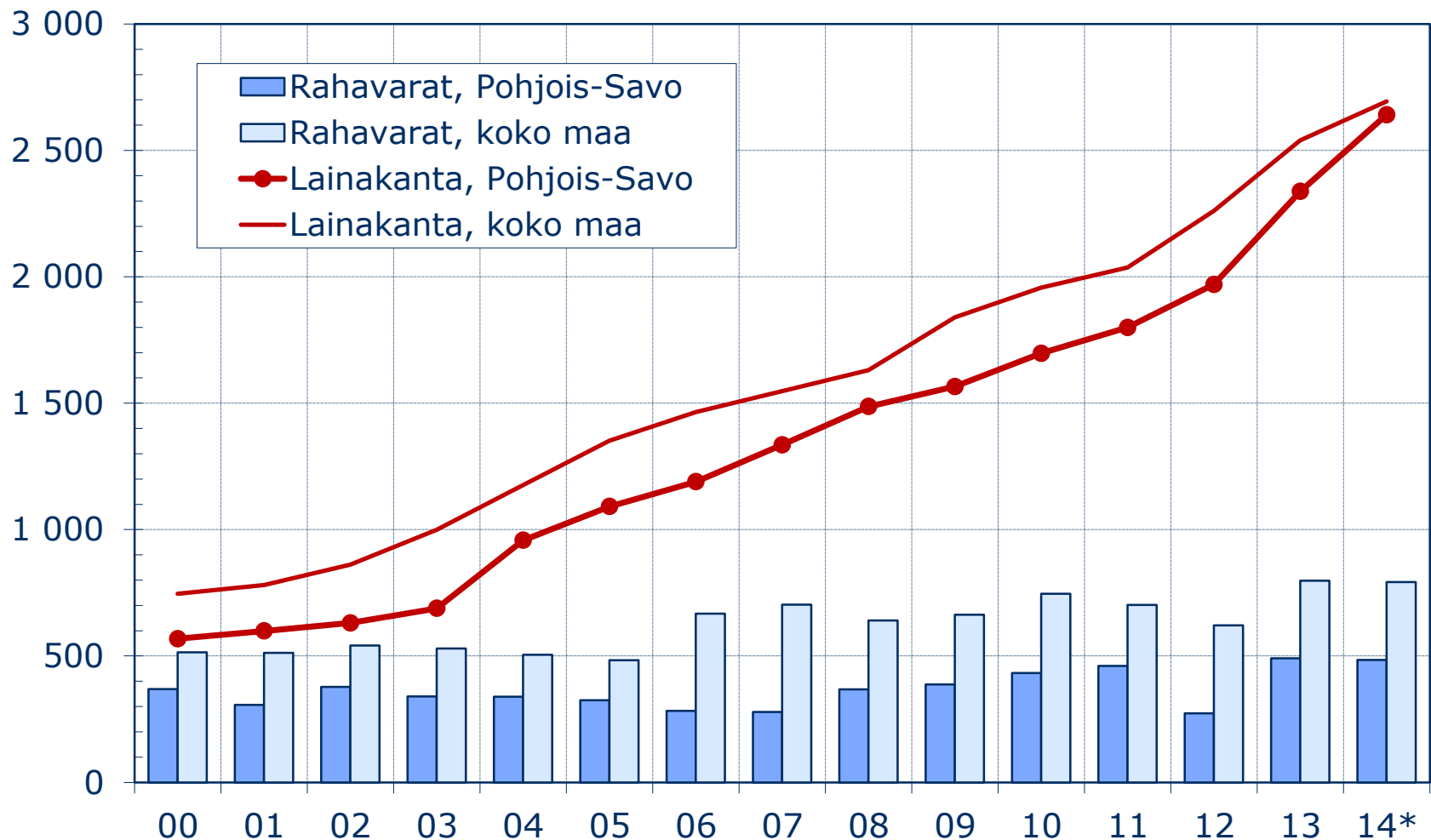
Lähde: Tilastokeskus

Vuonna 2014 tilikauden tulos sisältää yli 120 milj. € liikelaitosten yhtiöittämisistä saatuja satunnaisia tuloja.

Kuntien lainakanta sekä rahavarat maakunnittain 31.1.2014, €/asukas

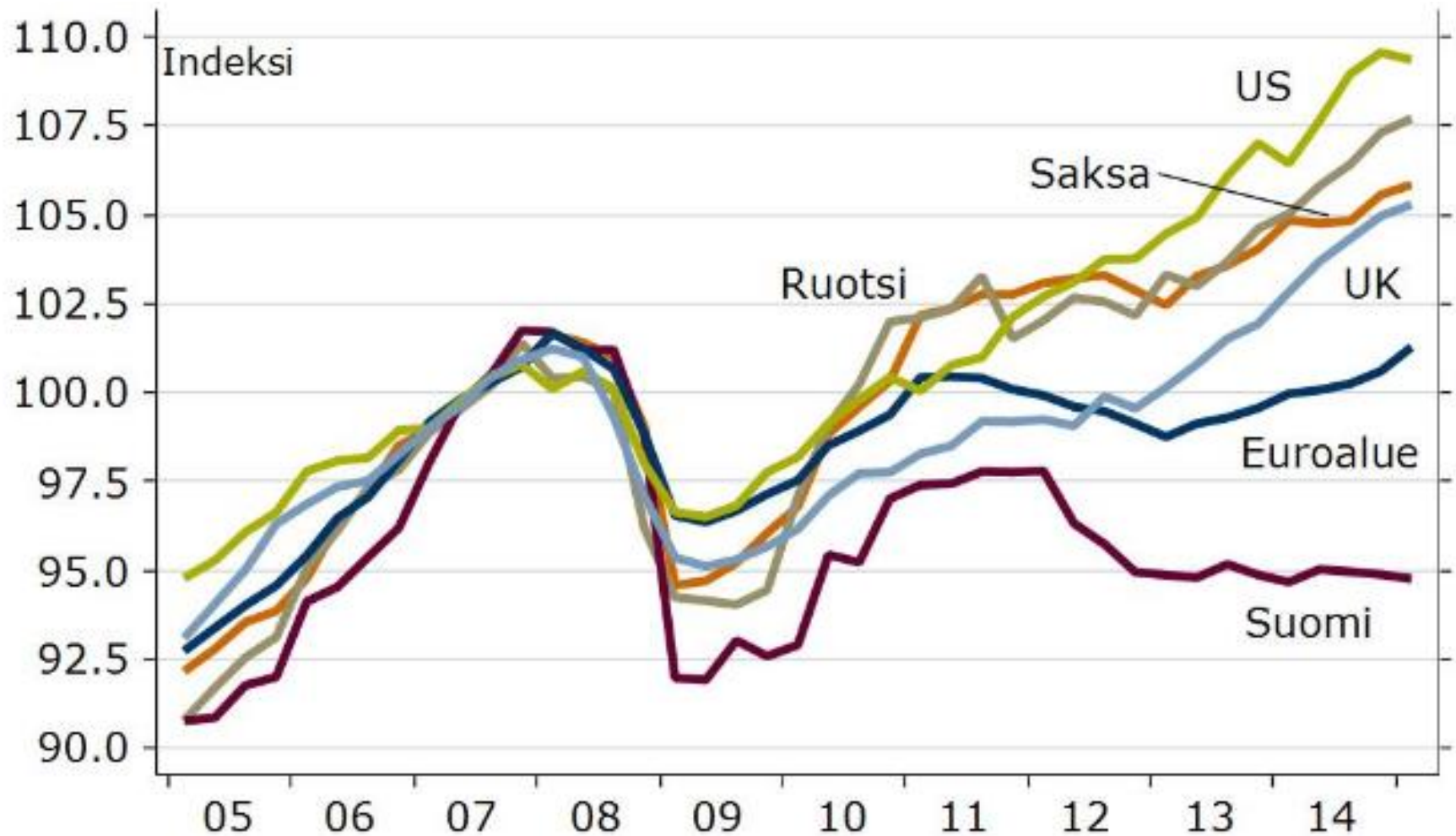

Kuntien lainakanta sekä rahavarat 31.12.2000–2014, €/as. Pohjois-Savo

Lähde: Tilastokeskus

BKT:n määrä, 2007=100

Lähde: Nordea Markets, Macrobond

Kuntien ja kuntayhtymien talous, mrd. €

(painelaskelman mukaan – **EI ENNUSTE**)

	2013	2014* 1)	2015** 1)	2016**	2017**	2018**	2019**
Toimintakate	-26,45	-26,67	-28,07	-28,54	-28,64	-29,45	-30,29
Verotulot	20,63	21,18	21,78	21,67	22,11	22,86	23,73
Käyttötalouden valt.os.	8,29	8,20	8,23	8,84	8,64	8,70	8,54
Muut rahoituserät, netto	0,21	0,17	0,24	0,21	0,19	0,15	0,10
Vuosikate	2,69	2,88	2,18	2,18	2,30	2,26	2,07
Poistot	-2,63	-2,64	-2,64	-2,74	-2,84	-2,94	-3,04
Satunnaiset erät, netto	0,37	1,92	0,27	0,27	0,27	0,27	0,27
Tilikauden tulos	0,43	2,16	-0,19	-0,29	-0,27	-0,42	-0,70
Tulorah. korjauserät	-0,62	-2,56	-0,45	-0,45	-0,45	-0,45	-0,45
Tulorahoitus	2,44	2,24	2,00	2,00	2,11	2,07	1,89
Investoinnit, netto	-3,53	-2,34	-3,57	-3,61	-3,61	-3,61	-3,61
Rahoitusjäämä 2)	-1,09	-0,10	-1,57	-1,61	-1,50	-1,54	-1,72
Lainakanta	15,55	16,53	18,20	19,91	21,51	23,15	24,97
Rahavarat	5,16	5,30	5,30	5,30	5,30	5,31	5,30

1) Kunnallisten liikelaitosten yhtiöittäminen parantaa vuonna 2014 tilikauden tulosta arviolta noin 1,7 mrd. euroa.
 Vuonna 2015 liikelaitosten yhtiöittäminen heikentää toimintakatetta arviolta 0,45 mrd. euroa.

2) Rahoitusjäämä = Toiminnan ja investointien rahavirta = Tulorahoitus + investoinnit, netto
 Tulorahoitus = Vuosikate + satunnaiset erät, netto + tulorahoituksen korjauserät

Kuntien verotulot vuosina 2013–2019, mrd. €

(painelaskelma, kuntien veroprosentit pidetty 2015–2019 samoina)

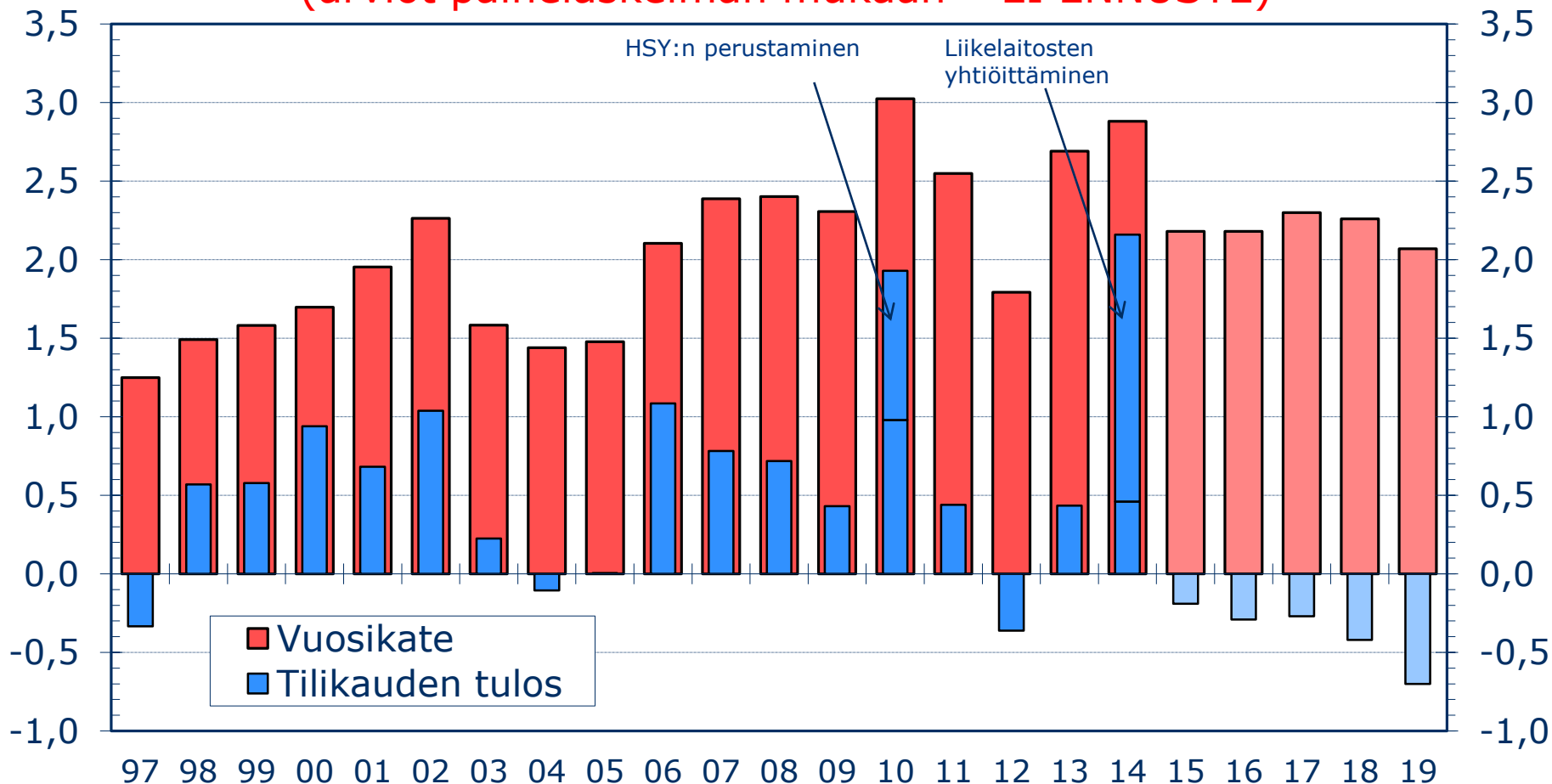
Verolaji	2013	2014*	2015**	2016**	2017**	2018**	2019**
Kunnallisvero	17,97	18,19	18,60	18,69	19,04	19,67	20,43
Yhteisövero	1,31	1,47	1,57	1,32	1,35	1,40	1,46
Kiinteistövero	1,36	1,51	1,61	1,66	1,72	1,79	1,84
Verotulot yhteensä	20,64	21,17	21,78	21,67	22,11	22,86	23,73
Muutos, %:							
Kunnallisvero	6,7	1,3	2,2	0,5	1,9	3,3	3,8
Yhteisövero	8,2	12,0	7,1	-15,9	1,8	4,2	4,1
Kiinteistövero	7,2	11,0	6,5	2,8	3,9	3,8	3,1
Verotulot yhteensä	6,8	2,6	2,9	-0,5	2,1	3,4	3,8
Tuloveroprosentti, keskim.	19,38	19,74	19,84	19,84	19,84	19,84	19,84
Yhteisöveroprosentti	24,5	20,0	20,0	20,0	20,0	20,0	20,0
Osuus yhteisöverosta, %	29,49	35,56	36,87 ¹⁾	30,92 ²⁾	30,34	30,34	30,34

1) Työmarkkinatuen rahoitusvastuun siirtoa kunnille on kompensoitu nostamalla kuntien yhteisöveron jako-osuutta vuodesta 2015 lähtien 1,81 prosenttiyksikköä

2) Kuntien yhteisövero-osuuden viiden prosenttiyksikön määräaikainen korotus päättyy vuonna 2016

Kuntasektorin vuosikate sekä tilikauden tulos vuosina 1997–2019, mrd. €

(arviot painelaskelman mukaan – EI ENNUSTE)

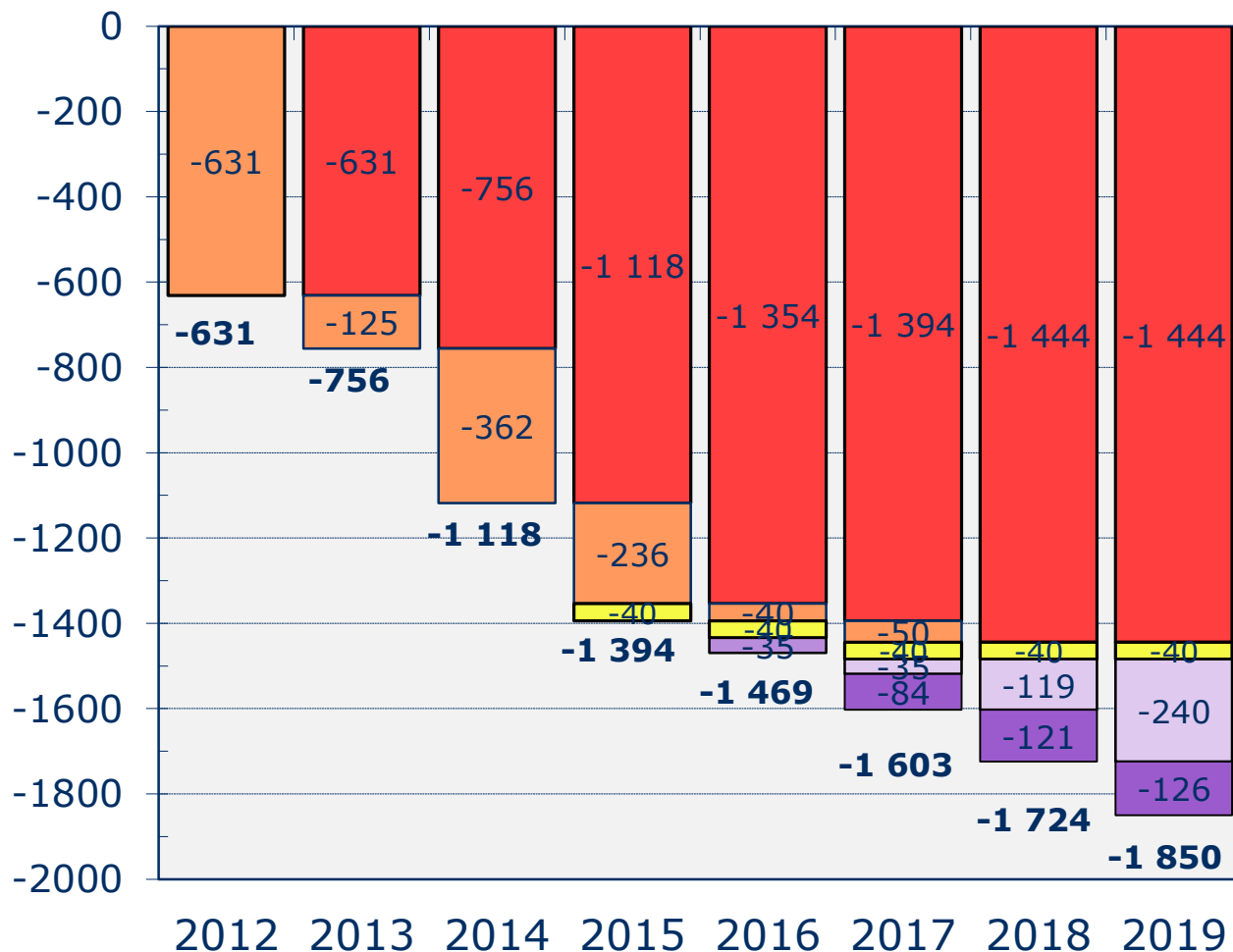

Vuonna 2010 tilikauden tulos sisältää HSY:n perustamisesta johtuvaa pääkaupunkiseudun kuntien saamaa kirjanpidollista myyntivoittoa noin 0,95 mrd. euroa.

Vuonna 2014 kunnallisten liikelaitosten yhtiöittäminen parantaa tilikauden tulosta noin 1,7 mrd. euroa.

Lähde: Vuodet 1997–2014 Tilastokeskus.
Vuosien 2015–2019 arviot VM 14.9.2015

Vuosien 2012–2019 leikkausten vaikutus kuntien peruspalvelujen* valtionosuuteen, milj. €

Tehdyt leikkaukset pienentävät valtionosuutta vuoden 2019 tasolla **1,9 mrd. euroa** eli **noin 18 %**.

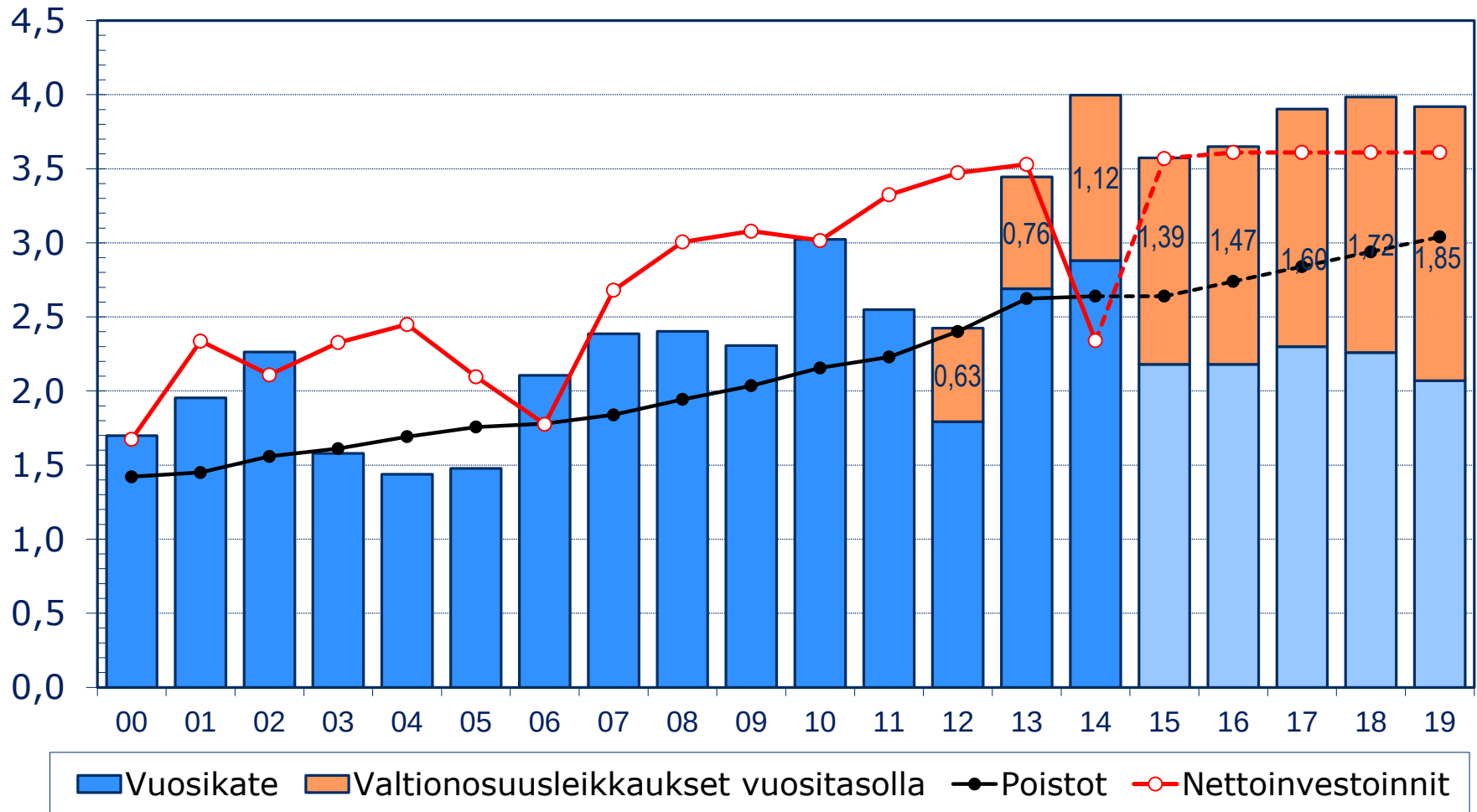
Leikkausten johdosta **kunnilta jää saamatta 10,5 mrd. euroa** peruspalvelujen valtionosuutta vuosina 2012–2019.

- Ko. vuoden uusi valtionosuusleikkaus
- Aikaisempien leikkausten kumulatiivinen summa
- Sosiaali- ja terveystoimen maksujen korotusten hyödyn (40 milj. €) leikkaaminen kunnilta valtionosuutta vähentämällä.
- Ko. vuoden indeksikorotuksen jäädyttämisen vaikutus (arvio)
- Aikaisempien vuosien indeksikorotusten jäädyttämisen kumulatiivinen vaikutus (arvio)

* Tämän lisäksi **OKM:n valtionosuusrahoitusta on leikattu noin 400 milj. euroa** vuosina 2012–2015.
Kaudella 2016–2019 OKM:n leikkaukset ovat noin **200 milj. euroa**

Vuosien 2012–2019 peruspalvelujen valtionosuusleikkausten vaikutus kuntasektorin vuosikatteeseen

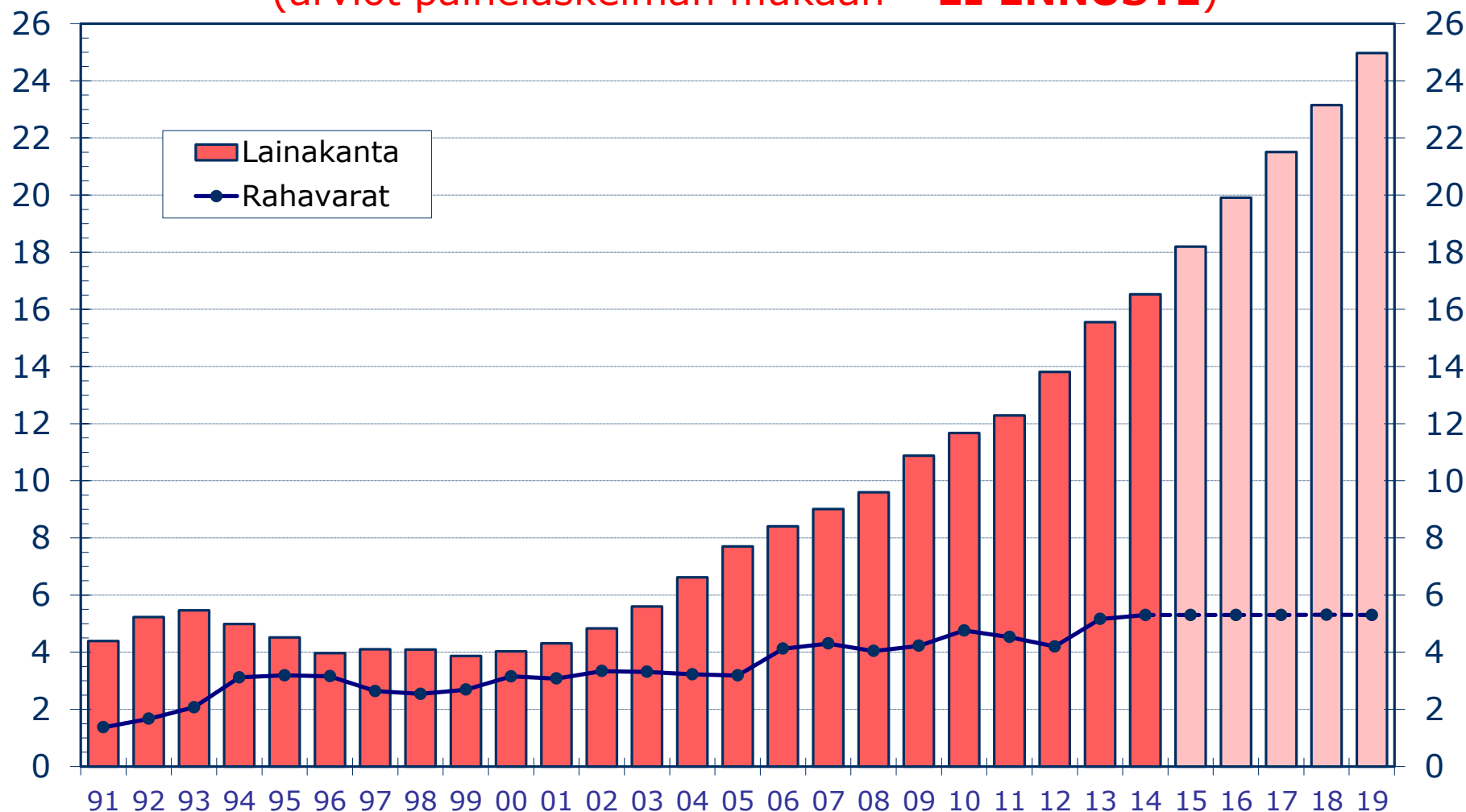
Mrd. €

Ilman vuosien 2012–2019 peruspalvelujen valtionosuusleikkauksia kuntatalous olisi myös vuosina 2015–2019 tasapainossa (vuosikate suhteessa poistoihin keskimäärin 134 %) ja vuosikate riittäisi myös kattamaan nettoinvestoinnit.

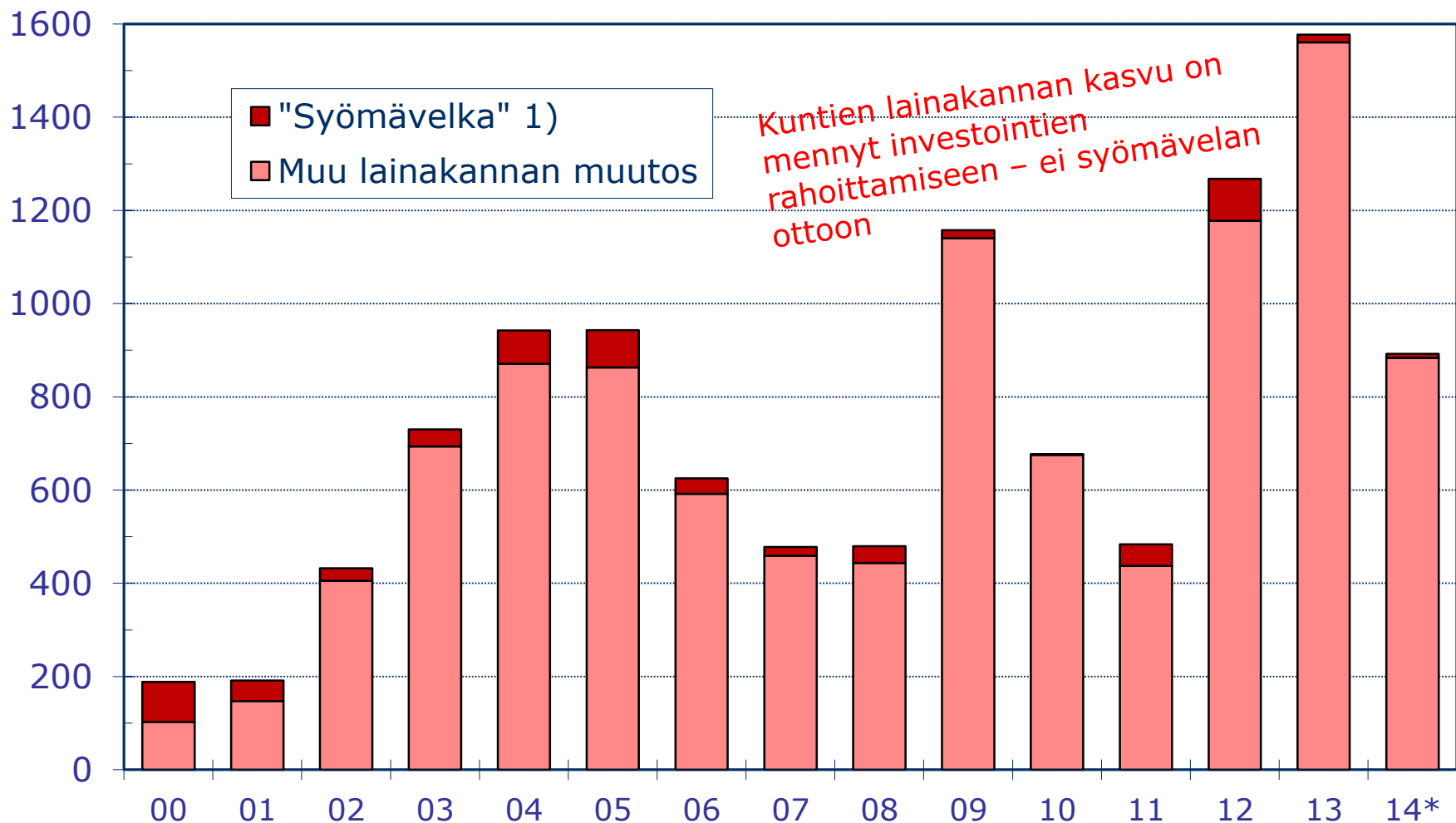
Lähde: Vuodet 2000–2014 Tilastokeskus.
Vuosien 2015–2019 arviot VM 14.9.2015

Kuntien ja kuntayhtymien lainakanta sekä rahavarat 1991–2019, mrd. € (käyvin hinnoin) (arviot painelaskelman mukaan – **EI ENNUSTE**)

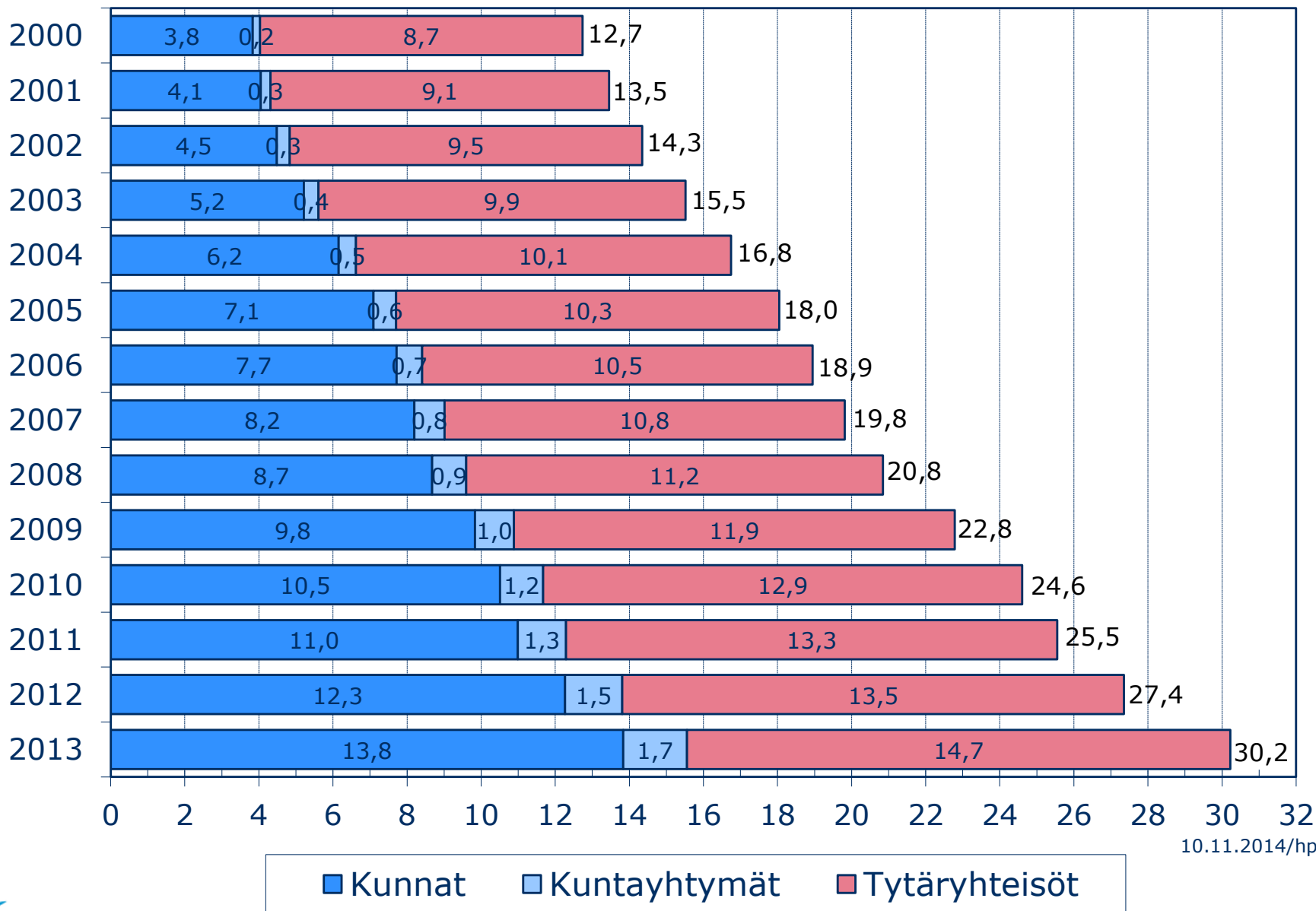
Lähde: Vuodet 1991–2014 Tilastokeskus.
Vuosien 2015–2019 arviot VM 14.9.2015

Kuntien lainakannan muutos 2000–2014, milj. €

1) Syömävelka on kuntien negatiivisten vuosikatteiden summa. Vuosina 2000–2014 syömävelkaa on otettu noin 600 miljoonaa euroa, mikä on 5 % vuosien 2000–2014 lainakannan muutoksesta.

Kuntakonsernien lainakanta vuosina 2000–2013, mrd. €

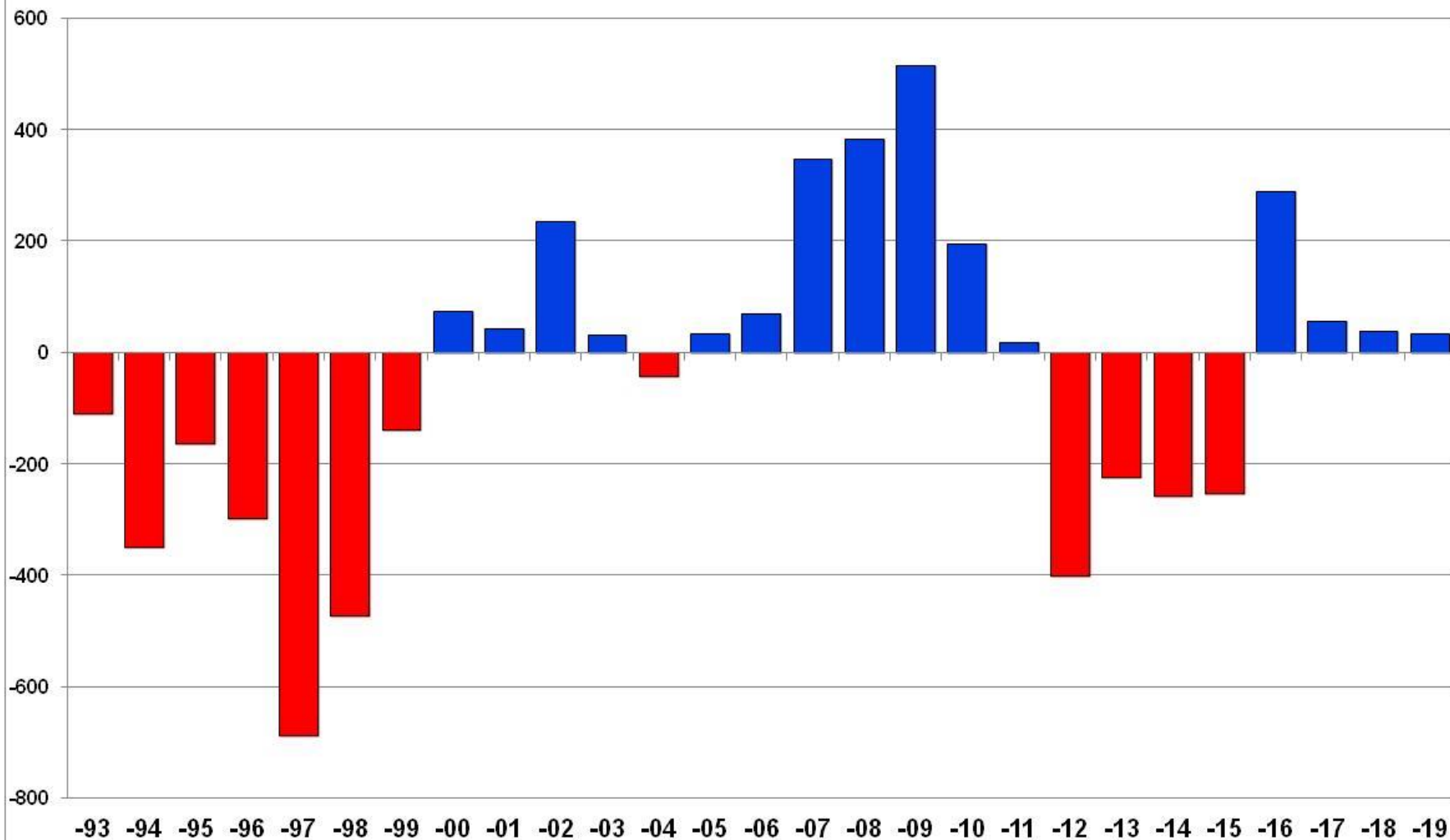
10.11.2014/hp

Hallituksen budjettiesitys, kuntatalousohjelma, JTS ja kunnat

- Työllisyys- talousnäkymien heikkeneminen vaikeuttivat valmistelua
- 8.9. ns. tuottavuutta lisäävät toimenpiteet eivät sisälly budjettiesitykseen – jäi liikkumavaraa neuvotteluille
- Pakolaiskysymys ei riittävästi esillä – kotouttaminen erityishaaste
- Ei uusia tehtäviä, ei myöskään merkittäviä tehtävien vähentämistä – tulevat vaikuttamaan vasta 2017 tulo- ja menoarvioon – tehtävien ja velvoitteiden purun jatkovalmistelusta linjauksia lähiaikoina
- Kuntien valtionosuudet kasvavat veroperustemuutosten kompensaation ja täysimääräisen kustannusten jaon tarkistuksen takia, indeksitarkistus leikataan pois ja yhteisöveron korotettua jako-osuutta ei jatketa (lain voimassaolo päättyy)
- Hallituksen budjettiesitys vahvistaa kuntataloutta vm:n arvion mukaan 295 milj. €
- Lisäbudjetissa tuli 21,6 milj. euroa julkisiin työvoima- ja yrityspalveluihin – summa ei riittävä

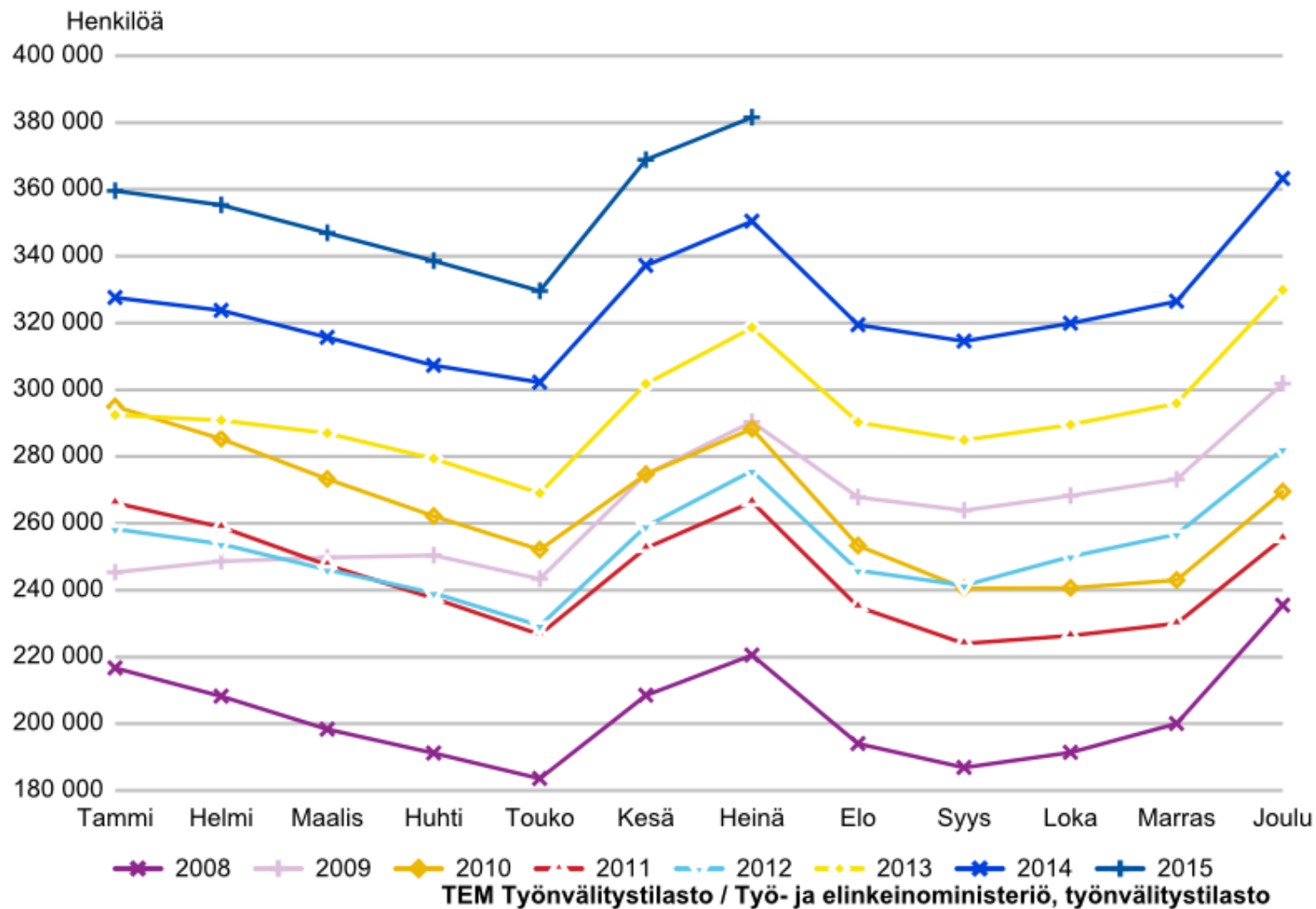
Valtion toimenpiteiden vaikutus kuntatalouteen verrattuna edellisen vuoden talousarvioon

milj. euroa

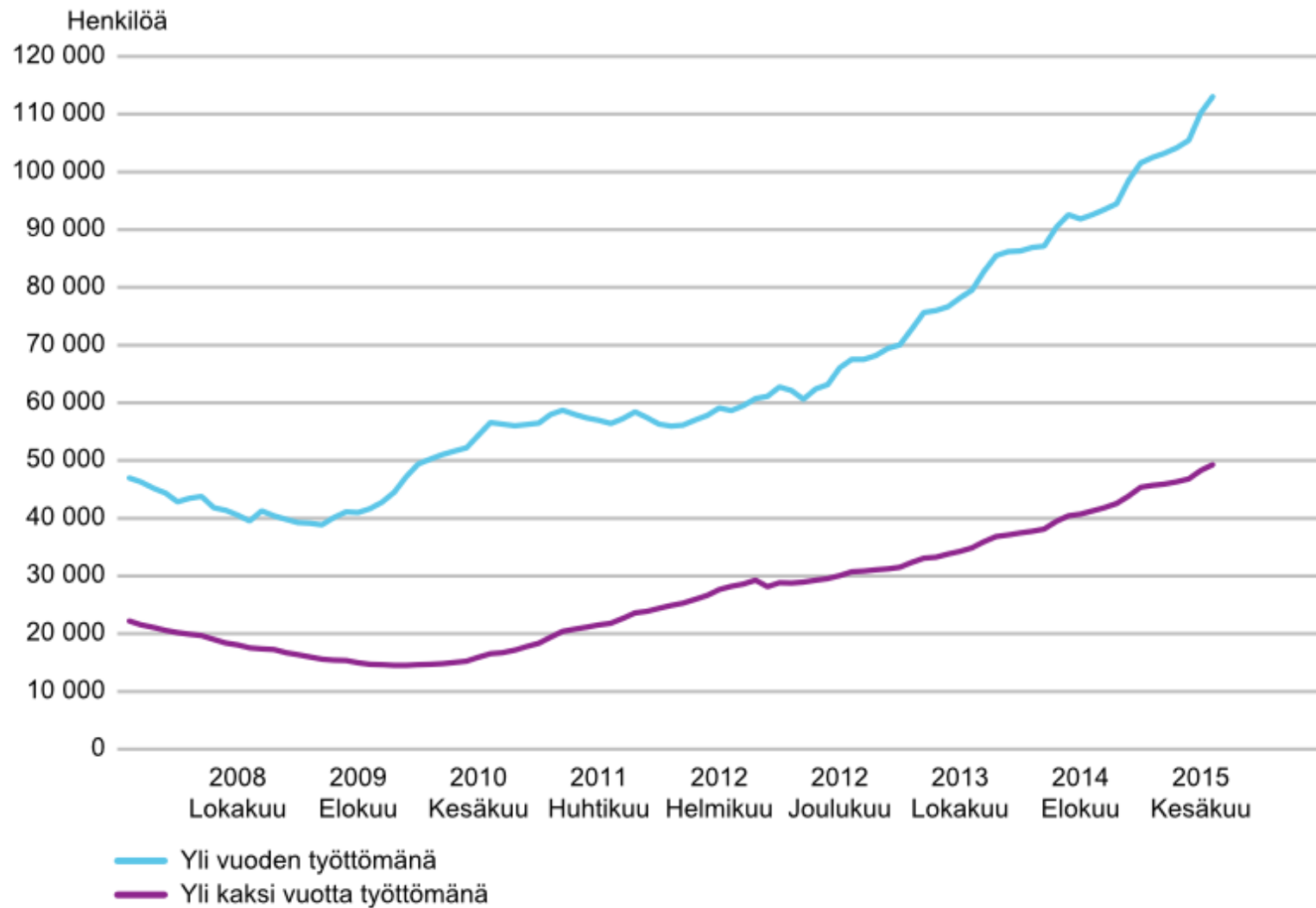
TYÖTTÖMAT TYÖNHAKIJAT

kuukausivertailu

PITKÄAIKAISTYÖTTÖMÄT

kuukauden lopussa

TEM Työnvälitystilasto / Työ- ja elinkeinoministeriö, työnvälitystilasto

Kuntien rahoitusvastuu työttömien perusturvasta kasvussa (ns. sakkomaksut)

Työmarkkinatuki	2012	2013	2014	2015
Heinäkuu	100 milj.	121 milj.	141 milj.	235 milj.
Koko vuosi	177 milj.	215 milj.	248 milj.	*420 milj.?

Lähde: Kela/Kelasto

Työllisyyspalvelujen siirtoa kunnille on tarpeen pilotoida

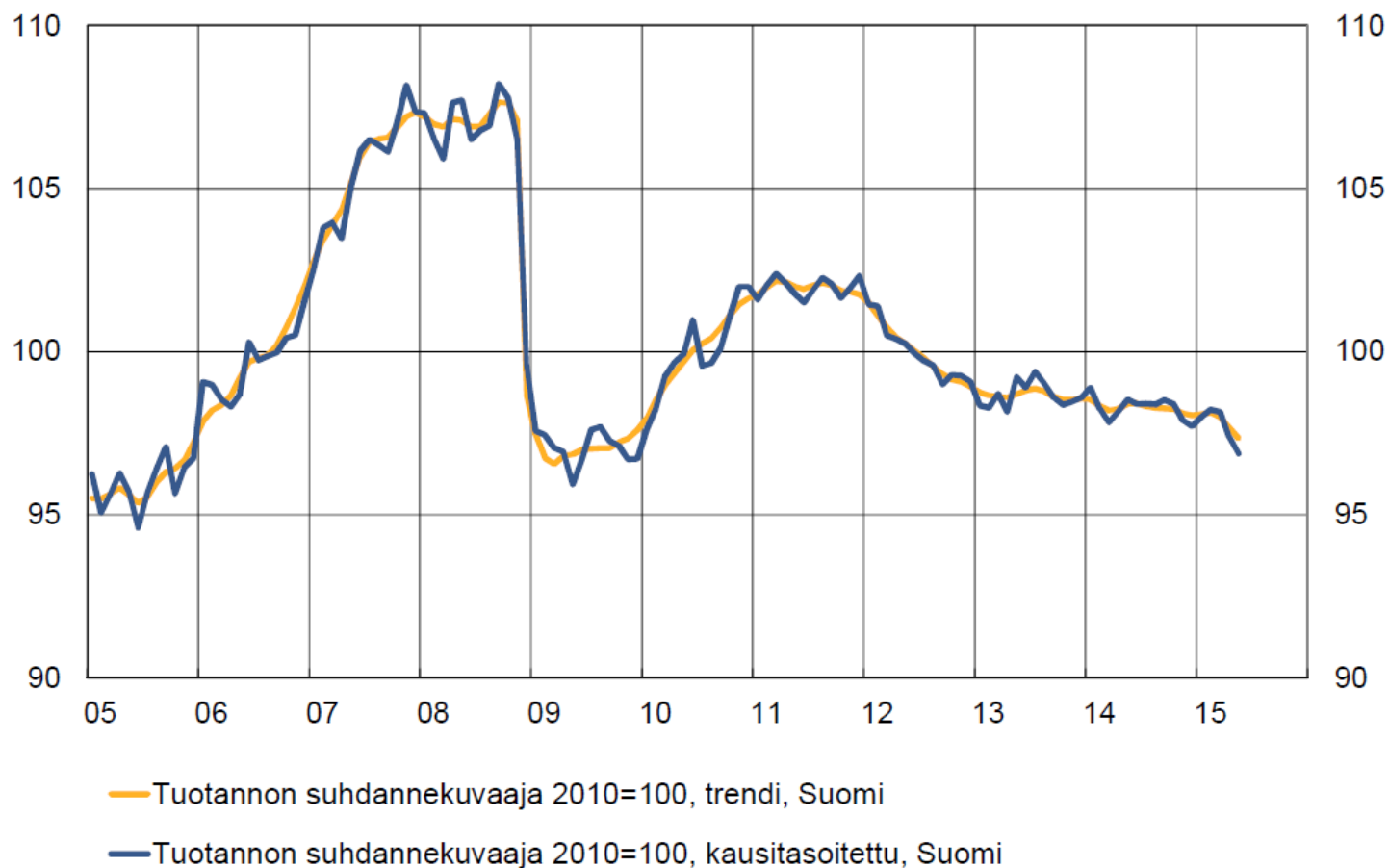
- Kunnilla tulee olla paremmat mahdollisuudet ennakoida rahoitusvastuun piiriin tulevien työttömien määrää ja ehkäistä työttömyyden pitkittymistä – tiedonkulkua kuntien ja Kelan kesken parannettava
- Hyödynnetään tänä vuonna päättymässä olevan kuntakokeilun hyviä kokemuksia työllisyysasian nostamisesta kunnan elinvoimastrategiaan, työllisyyden edistämiseen liittyvien palvelujen koostamista, palvelutarpeiden arvioinnista, palveluketjujen yhteensovittamisesta ja palvelujen räätälöinnistä
- Jatketaan hyvien käytäntöjen levittämistä ja vahvistetaan vertaisoppimista
- Dynaamisen jatkokehityksen varmistamiseksi panostetaan verkosto- ja kumppanuuskonseptien ja toimintamallien kehittämiseen, tulostarkastelujen ja esittämisen kehittämiseen, aktivoinnin ja työllisyyden merkityksen ja tulosten kytkemiseen paremmin kunnan ja alueiden talouteen ja elinvoimapolitiikkaan
- ATK-järjestelmien yhteensopivuus ja muu tiedonkulku on varmistettava
- Pilotointi edellyttää myös tutkimuksellista tukea heti alusta lukien
- **Tavoitteeksi: pilotoinnin perusteella järjestelmämuutoksista lakiesitykset eduskunnalle vielä tällä eduskuntavaalikaudella.**

Budjettiriihen pohjana synkät talousnäkymät

- Suomen talous supistuu neljänä peräkkäisenä vuonna, 2016 BKT kasvaa reilun prosentin
- Työllisyyskehitys tulee olemaan heikkoa lähivuodet
- Julkisen talouden rahoitusasema pienenee kolmen prosentin viitearvon alle 2016 (alijäämäkriteeri)
- Julkinen velka ylittää 60 prosentin rajan suhteessa BKT:hen tänä ja ensi vuonna (velkakriteeri)

Tuotannon suhdannekuvaajan trendi laskeva jo neljättä vuotta

Lähde: Tilastokeskus, 7.8.2015, 21874.xls, Kähkönen

Poimintoja vuoden 2016 talousarvioesityksestä

- Budjettitalouden menot 54,1 mrd. €; menot laskevat vain hieman vuodesta 2015
 - » Sopeutustoimien (netto 0,8 mrd. € vuonna 2016) ohella menoja nostavat mm. kärkihankkeet, korjausvelan vähentäminen, turvapaikanhakijat, valtion ja kuntien välinen kustannustenjaontarkistus
 - » Ehdolliset 1,5 mrd. euron lisätoimet eivät ole mukana
- Budjettitalouden tulot 49,1 mrd. €
 - » Verotulot 40,8 mrd. €
 - » Tuloarvioissa mukana päätetyt veroperustemuutokset
- Valtionvelkaa otetaan lisää 5 mrd. euroa

Vuoden 2016 säästöt kohdistuvat muun muassa

- Indeksikorotuksiin (70 milj. €)
- Kehitysyhteistyöhön (200 milj. €)
- Sairausvakuutuskorvauksiin (60 milj. €)
- Varhaiskasvatukseen, perus-, toisen asteen ja korkeakouluopetukseen (n. 150 milj. €)
- Hallinto- ja ICT-menoihin (50 milj. €)

Lisäksi mm. takuueläkkeeseen ja puolustusvoimille

Budjettiriihen lisäpäästöksiä

- Pääomatuloverotuksen ylempää verokantaa korotetaan 33 prosentista 34 prosenttiin
 - » Lisää valtion verotuloja noin 30 milj. euroa
- Solidaarisuusveron alarajaa alennetaan 90 000 eurosta 72 300 euroon vuosina 2016 ja 2017.
 - » Lisää valtion verotuloja noin 34 milj. euroa, ulottuu 150 000–180 000 henkilöön
- Eläkkeensaajan asumistuki yhdenmukaistetaan yleisen asumistuen kanssa, leikkausta lievennettiin 30 milj. eurolla

Hallituksen kärkihankkeiden toteutus:

- Viisi strategista painopistettä kärkihankkeineen ja rakenteelliset uudistukset eli reformit = hallituksen muutosohjelma
- 1,6 mrd. euroa 26 kärkihankkeeseen ja korjausvelan pienentämiseen vuosina 2016–2018
- Reformit: eläkeuudistus, sosiaali- ja terveydenhuollon uudistus, **kuntien tehtävien ja velvoitteiden vähentäminen, Tulevaisuuden kunta sekä alue- ja keskushallinnon uudistukset**

Lähde: Pääministeri Sipilä 31.8.2015 / hallituksen info

Budjettitalouden tasapaino 2013–2019

mrd. euroa

		2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
		(TP)	(TP)	(LTAEIII)	(TAE)	(JTS)	(JTS)	(JTS)
Tuloarviot		46,2	47,7	49,1	49,1	49,4	50,8	51,7
Määrärahat		54,6	54,2	54,4	54,1	55,2	55,7	55,7
Budjettitalouden tasapaino		-8,4	-6,6	-5,3	-5,0	-5,9	-4,9	-4,0

Sosiaali- ja terveydenhuollon uudistus

Kuntaliitto on mukana soten valmisteluryhmissä

TAVOITE: Hyvinvointi- ja terveyserot kaventuvat ja kustannusten hallinta paranee.

KUVAUS: Sosiaali- ja terveydenhuolto siirretään kuntaa suurempien itsehallintoalueiden vastuulle. Järjestäjällä on vastuu siitä, että sosiaali- ja terveyspalvelut toimivat jatkossa sujuvana palvelukokonaisuutena. Uudistus tukee erillisenä päätöksenä tehtävää aluehallinnon uudistusta.

10/15

Päätös alueiden määrästä ja rahoituksen perusratkaisusta

12/15

Linjaukset ICT:n ohjauksesta, rakennusinvestointien koordinaatiosta ja vaalien periaatteista

4/16

Järjestämislaki lausunto kierrokselle

10/16

HE eduskuntaan

7/17

Sotejärjestämislaki

17-18

Vaalit ja muutoshallinto

1/19

Järjestämistä vastuu sote-alueille

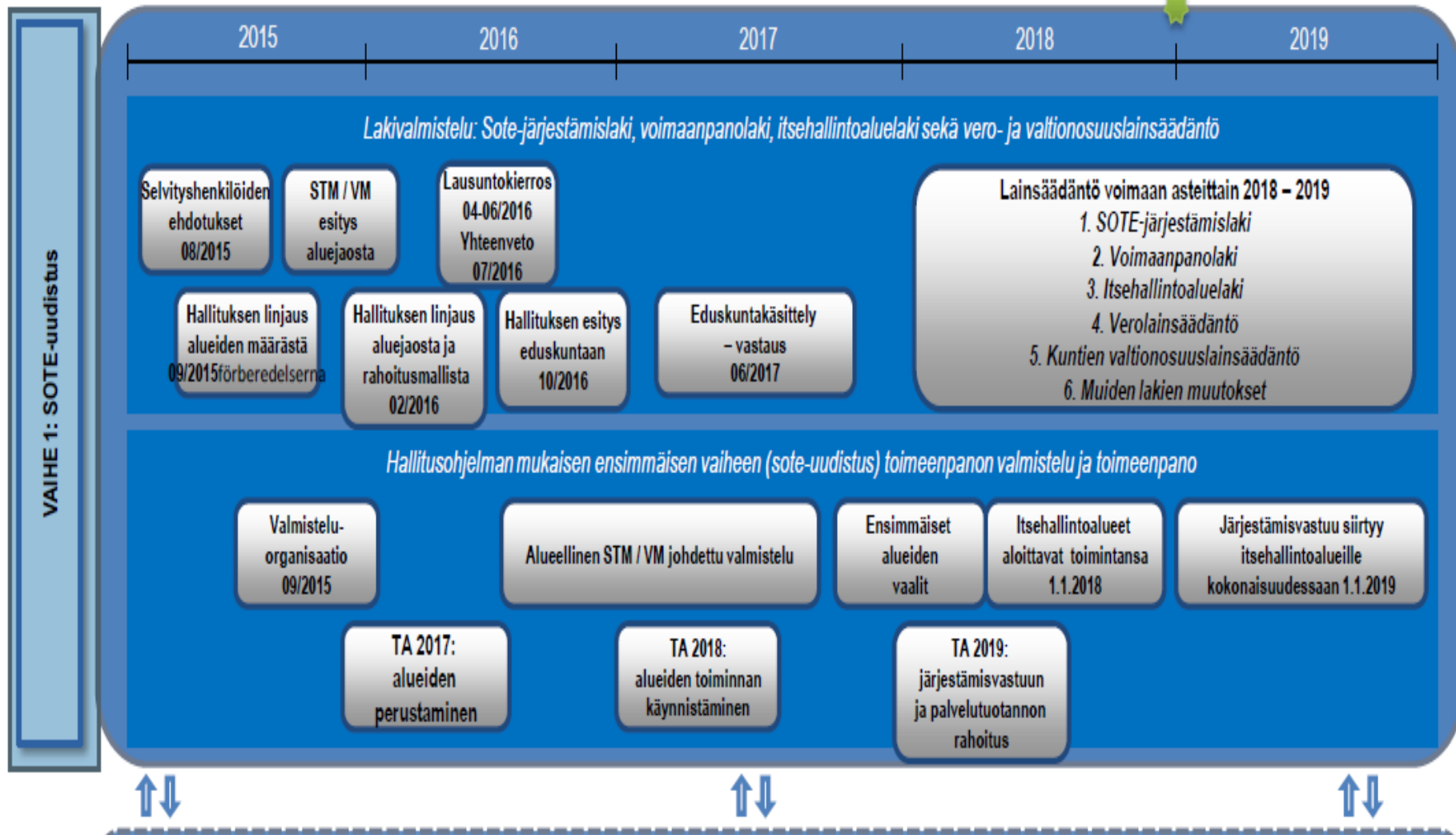
PÄÄTOIMENPITEET:

1. Integroidaan julkiset sote-palvelut ja uudistetaan järjestämisen rakenteet
2. Siirrytään yksikanavaiseen rahoitukseen
3. Lisätään valinnanvapautta ja monipuolistetaan tuotannon tapoja
4. Varmistetaan ICT:n, digitalisaation ja hyvien käytäntöjen koordinaatio sote-uudistuksen yhteydessä.

Lähde: STM

Selvityshenkilöiden esitys valmistelun etenemisestä

STM Raportteja ja muistioita 2015:36

STM:n pyyntö nimetä jäseniä ja pysyviä asiantuntijoita soten valmisteluorganisaation ryhmiin

- Pysyvät asiantuntijat:
 - » projektiryhmään
 - » rahoitus- ja resurssiohjausryhmään
 - Jäsenet:
 - » itsehallintoaluelaki-valmisteluryhmään
 - » jäsen tai pysyvä asiantuntija sote-järjestämislaki - valmisteluryhmään
 - » asetettavaan valtiosuus -ryhmään
 - » asetettavaan omaisuusjärjestelyt -ryhmään
 - » asetettavaan digitalisaatio ja ICT-ryhmään
 - » asetettavaan vaikuttavuus ja kustannustieto -ryhmä
 - » henkilöstö-valmisteluryhmään KT:stä edustus
 - Toimikausi 1.10.2015–15.4.2019
- ➡ Kuntaliitto on mukana keskeisesti valmistelussa

Auki olevia kysymyksiä sotessa riittää...

- Monikanavarahoituksen ongelmien ratkaisu vielä alkutekijöissään
- Miten sote-uudistus valmistellaan – selvitysmiesten esitys 14.8.15 selkeytti tilannetta => **Selkeämpää on, kun kuntien rahoitusvastuu sote-palveluihin loppumassa**
- Pelkkä valtionosuuksien jako kuntien ja sote-alueiden kesken ei riitä – sote (yli 22 mrd €) tarvitsee enemmän resursseja: siirretäänkö osa kuntien verotuloista sote-alueille, miten? Mistä muualta verotuloja?
- Kunnat ja itsehallinnolliset alueet tarvitsevat oman vos-rahoituksen
- Mistä saadaan aikaan tavoitellut 3 mrd. € säästöt pidemmällä aikavälillä
- Kiinteistöjen hallinta ja sen organisointi, palkkojen harmonisointi, eläkevastuiden jako kuntien ja sote-alueiden kesken ovat vielä auki
- Kevan ja KT:n rooli sote-alueilla edellyttää ao. lakien muuttamista – myös Kuran/KTK:n, jos sitä halutaan
- Mikä on sote-uudistuksen suhde muuhun aluehallinnon uudistukseen: valtion aluehallinto, 2. aste, maakuntaliitot, pelastustoimi jne.
- **Mikä on tulevaisuuden kunta?** Parlamentaarinen valmistelu

Itsehallinnollisten alueiden muodostamisen jälkeen kuntakonsernien suhteellinen asema vahvistuu - tulevaisuuden kunta on vahva

- Kunta sote-uudistuksen jälkeenkin vahva – nouseva paikallisuus ja uudet osallistumisen muodot vahvistavat asemaa, jäljelle jäävissä tehtävissä kunnilla selkeä päätösvalta
- Kunnilla säilyy merkittäviä tehtäviä: varhaiskasvatus, esi- ja perusopetus, kunnallinen infra, kaavoitus- ja maapolitiikka, asuminen,, kulttuuri-, liikunta- ja vapaa-aika, oleskeluluvan saaneiden turvapaikan hakijoiden ja kiintiöpakolaisten kotouttaminen ja **erityisesti paikallisesta elinvoimasta huolehtiminen**
- Avoinna mm. miten käy toisen asteen koulutuksen, työttömien aktivoinnin
- Pelastustoimi ja maakuntien liittojen tehtävät siirtynevät itsehallinnollisten alueille
- Kuntien ja itsehallinnollisten alueiden välille tarvitaan tiivis yhteistyö mm. ennalta ehkäisevän toiminnan, työttömien aktivoinnin ym. toteuttamiseksi
- Tulevaisuuden kunnan valmistelu tapahtuu parlamentaarisesti – kuntalakiin, vos-lainsäädäntöön jne. muutoksia odotettavissa

Kuntajohtamisen kokonaisuus

Kiitos mielenkiinnosta!

timo.kietavainen@kuntaliitto.fi

Lisäinfoa kunnista ja Kuntaliitosta:
www.kunnat.net

